

A PÁRIZSI SCHOLA CANTORUM KÖVETE

Lajtha László, a Nemzeti Zenede tanára*

I. rész

Ha Lajtha Lászlóról esik szó, zeneszerzői és népzenekutatói munkásságának méltatása mellett általában elhangzik, hogy legendás pedagógus is volt, évtizedeken át tanított a Nemzeti Zenedében, s olyan kiváló muzsikusok tartották szellemi irányítójuknak, mint Ferencsik János vagy Tátrai Vilmos. Bár Lajtha 30 éves tanári és 3 éves igazgatói-főigazgatói tevékenysége immár több mint fél évszázada lezárult, e jelentős pedagógusi életút dokumentálása azóta sem történt meg. Breuer János *Fejezetek Lajtha Lászlóról* című, 1992-ben megjelent könyvének egy rövid fejezete átfogó képet nyújt a Zenede tanáráról, de a pontos adatok, kimutatások hiányában ebből sem mérhető le igazán, hogy milyen súllyal szerepelt a tanári hivatás Lajtha életében, és mennyire volt meghatározó az ő ebbéli tevékenysége a Nemzeti Zenede történetében. Jelen dolgozatomnak kettős célja van: egyrészt hozzájárulni az előbb feltett kérdések megválaszolásához, másrészt bemutatni, hogy Lajtha tanári tevékenységében mi volt újszerű, mi volt egyedi, milyen módon mutatkozott meg benne az a szellemiség (ide tartozik a régi zene iránti vonzalom és a César Franck iránti rajongás), amelyet ifjú korában főként a párizsi Schola Cantorum¹ vezetőjénél, Vincent d'Indynél szívott magába. Mindehhez érintenem kell az intézmény történetének néhány fontosabb momentumát is. Az előadást a Zenede jogutódja, azaz a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola és Gimnázium könyvtárában fennmaradt, nagyrészt a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kutatókönyvtárában elhelyezett dokumentumok, a Fővárosi Levéltárban őrzött irattári anyag és a szerzői hagyatéak vizsgálata alapján készítettem el.

---

* A Földvári Napok 2003 című rendezvénysorozat keretében megtartott zenetudományi konferencián elhangzott előadás szövege (Balatonföldvár, 2003. június 22.).

¹ A Schola Cantorumot – Vincent d'Indy és Alexandre Guilmant közreműködésével – Charles Bordes alapította 1894-ben. 1896-tól Vincent d'Indy (1851–1931) vezette az intézményt, amely nagy gondot fordított a gregorián, a reneszánsz és a barokk zene megismertetésére. Lajtha László 1911 és 1913 között rendszeresen hosszabb időszakokat töltött Párizsban, ahol Vincent d'Indynél tanult.

Először célszerűnek látszik összefoglalni, hogy Lajtha különféle megbízatásai az intézményben mettől-meddig tartottak, és nem kerülhető meg az a kérdés sem, hogy alkalmazása milyen előzmények után szűnt meg. 1919 februárjában került a Zenede állományába, majd 25 évi tanári működés után, 1944 áprilisában, megromlott egészségi állapotára hivatkozva hosszabb szabadságot kért, azzal a kiegészítéssel, hogy ha erre nincs mód, akkor kéri nyugdíjazását.² A Nemzeti Zenede Egyesület meg is állapította a neki járó nyugdíj összegét.³ Ám az 1945/46-os tanévben Lajthát már ismét a Zenede tanárai között találjuk, sőt már 1945 áprilisából maradt fenn olyan beadvány, amelyet mint rendes tanár írt alá. Ugyan a fenntartó Egyesület vagyona a háború alatt szinte teljesen elértéktelenedett, a Semmelweis utcai épületet súlyos bombakár érte, a tantermeknek csak harmada volt használható, és a hangszerek egy része is elveszett vagy tönkrement,⁴ az általános újrakezdésben az akkor már több mint 100 esztendő múlttal rendelkező intézmény megpróbált talpra állni, s ebben Lajtha kiemelkedően aktív részt vállalt. Az iskola kollektívája egyhangúlag választotta meg az üzemi és végrehajtóbizottság első emberének. A háború utáni nyomor éveiben beadványok, segélykérő levelek, a legszegényebb növendékek tandíjmentességét célzó kérelmek sorát írta hivataloknak és cégeknek; szinte emberfeletti erőfeszítéseket tett az intézmény működőképességének megtartásáért. A kinevezési okmány tanúsága szerint az 1946. október 10-én hozott és a következő év január 25-én elfogadott határozat szerint igazgatónak nevezték ki. Mivel 1947/48-ban főként Londonban dolgozott, az igazgatói teendőket Hammerschlag János⁵ látta el helyette, aki évtizedeken át volt legközelebbi munkatársa, így nála alkalmasabbat erre a szerepre aligha találhattak volna. Amikor 1948. július 15-én Lajthát főigazgatóvá választották, ugyanezen a napon Hammerschlag is megkapta az igazgatói kinevezést. Dr. Lajtha Ildikó, a zeneszerző jogörököse nemrégiben rendelkezésemre bocsátotta egy 1948. október 31-én kelt levél részletét, amely azért is különösen becses, mert Lajtha levelezésében a zenedei munkáról csak kevés szó esik. E néhány sor jól mutatja a két művész-tanár egymásba vetett bizalmát. Lajtha ezt írja Amerikában élő fiának, Ábelnek:

„Csak a jövő héten dől el, milyen tantárgyakat, hány óraszámban és mely napokon fogok tanítani. Egyelőre a főigazgatói teendőket vettem át, órákat látogattam, ismerkedem az intézet rendjével. Hammerschlag marad igazgatónak és elvileg megosztottuk a munkaköröket. Ő fogja reprezentálni az intézetet, ő intézi [a] minisztériummal és egyéb hatóságokkal való tárgyalásokat, és ha hivatalból kell elmenni hangversenyekre vagy más hasonló helyre, ő ül a páholyban. Én a belső vezetést, a pedagógiai ellenőrzést és irányítást választottam. Úgy látom azonban, hogy Hammerschlag itt is szívesen vállal munkát, amit én szívesen átadok neki, hiszen így kevesebb van a vállaimon. Marad azért elég.”

2 Lásd Lajtha László levelét a Nemzeti Zenede igazgatóságának, 1944. április 11. (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kutatókönyvtára)

3 Lásd Kresz Géza főigazgató és Kladvikó Vilmos igazgató levelét, 1944. május 12. (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kutatókönyvtára)

4 Lásd Kresz Géza levelét Budapest polgármesterének, 1946. november 14. (Fővárosi Levéltár)

5 Hammerschlag János (1885–1954), orgona- és csembalóművész, zeneszerző, zenetörténész, zenekritikus, tanár, a magyarországi régi zenei mozgalom egyik úttörője. 1919 szeptemberétől volt a Nemzeti Zenede tanára. Tanított zeneszerzést, zenetörténetet, orgonát, zeneelméletet, zenediktálást, kamarazenét.

Két ilyen elhivatott vezetővel az élen az intézményre szebb napok is köszönthettek volna. Elvégre a legnehezebb időszakon túl voltak. Ahogyan Hammerschlag írja 1948 elején, a „[...] *Zenedét a szó szoros értelmében romjaiból építettük fel újból, s a tanári karnak három éven át nehéz körülmények között önfeláldozóan teljesített munkájának eredményeképpen ma ismét 700 tanítvánnyal és 45 tagú tanári karral a magyar zenei tanintézetek élére állhattunk.*”⁶

Az 1942/43-as tanévtől – Kresz Géza kezdeményezésére – a Nemzeti Zenede ügynevezett gimnáziumi előkészítő tanfolyamot tartott fenn, amely lehetőséget adott a diákoknak arra, hogy középiskolai és zenei tanulmányaikat összeegyeztethessék. 1945 áprilisában Lajtha volt az egyik, aki szorgalmazta a Zenede és a Székesfővárosi Felsőbb Zeneiskola egyesítését, hiszen minden racionális érv mellett szólt. A következő év februárjában a minisztertanács hozzájárult a Zeneművészeti Középiskola felállításához. Ez tűnt az egyetlen lehetőségnek arra, hogy a Zenede egyáltalán fennmaradjon, hiszen így a teljesen elszegényedett Egyesület által fenntartott, vagyis alapítványi intézmény tanárainak egy része állami alkalmazottá válhatott. Kresz Géza főigazgató, Lajtha elődje az intézkedéstől a Zenede újbóli felvirágzását remélte.⁷ Lemondásáig egyszersmind ő volt a Gimnázium zenei igazgatója is. Hiába szabályozta a két intézmény kapcsolatát egy 1947-es rendelet, amelyben leírták, hogy éppen „*a Nemzeti Zenede közhasznú pedagógiai működéséhez fűződő érdekek védelme*”⁸ volt a cél, hamarosan kiderült, hogy az együttműködés nem mentes a gondoktól. Az irattári anyagban hiúságtól vezérelt levelek is olvashatók az Állami Zenei Gimnázium élére 1948-ban kinevezett igazgató, Szelényi István tollából, aki felhánytorgatta, hogy egy sajtófogadáson (amelyen egyébként a két intézet feladatait ismertették) ő csak 18 percet beszélt, miközben a Zenede múltját ismertető előadás 32 percet vett igénybe.⁹ A néhány hónappal későbbi jegyzőkönyv,¹⁰ amely a Nemzeti Zenede Egyesület választmányának ülésén készült, egyértelműen fogalmaz: „[...] *dr. Lajtha László főigazgató ismerteti az igazgatóságnak a minisztériumhoz intézendő memorandumot, mely foglalkozik a Nemzeti Zenede és az Állami Zenei Gimnázium viszonyával, rámutatva az állandóan felmerülő ellentétekre.*” Harmat Artúr választmányi tag hozzászólása szerint „a növekvő ellentétek művészi és pedagógiai szempontból akadályozzák az intézet fejlődését.” A levéltári anyagot tanulmányozva megdöbbenve vehetjük észre, hogy a Belügyminisztérium már november 17-én, vagyis napokkal az említett ülés előtt feloszlatta a Nemzeti Zenede Egyesületet.

---

6 Hammerschlag János igazgató levele a Művészeti Tanács elnökének, 1948. január 10. (Fővárosi Levéltár)

7 Lásd Kresz Géza főigazgató levelét a miniszterhez, 1946. február 23. *Iratok a magyar zeneoktatás történetéhez 1945–1956.* Összeállította és szerkesztette Berlász Melinda és Tallián Tibor. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 1984 (a továbbiakban *Iratok*), 86-87.

8 Hammerschlag János igazgató levele a Művészeti Tanács elnökének, 1948. január 10. (Fővárosi Levéltár)

9 Szelényi István igazgató levele a Zenede Igazgatóságának, 1948. június 30. (Fővárosi Levéltár)

10 1948. november 26. (Fővárosi Levéltár)

Az annyi nehézséget átvészelő és annyi nagyszerű művészt szárnyra bocsátó intézményt fenntartó egyesület egy rózsaszínű formanyomtatvány¹¹ által kivégeztetett. (1949 januárjában a Pedagógus Szakszervezet vette át a Zenedét, októberben pedig a Népművelésügyi Minisztérium kezelésébe került.¹²) Az egyesület megszűnésével Lajtha és Hammerschlag nem sokkal korábbi kinevezése is érvényét veszítette. A gimnáziumi rész államosításának célja a Zenede megmentése volt, eredménye az átszervezése lett.

A Nemzeti Zenede és a Székesfővárosi Felsőbb Zeneiskola összevonásából a minisztérium létrehozta az Állami Zenekonzervatóriumot, amely 1949. november 1-jén kezdte meg működését.¹³ Bár a Zenekonzervatóriumban továbbra is sok zenedei tanár tanított, a Zenede, mint önálló iskola történetének, s benne Lajtha tevékenységének itt vége szakadt. Mivel a Pénzügyminisztérium a zenedei nyugdíjak kifizetésére kért összeget egy 1949 végén nyújtott póthitelből törölte,¹⁴ Lajtha a 30 évi munka után nyugdíjat sem kapott.

Tekintettel arra, hogy az 1919-től 1944-ig, tehát az első nyugdíjazásig terjedő, épp negyedszázados időszak önmagában is kerek egész, és a szakmai munka legalábbis egy része az évkönyvekből jól nyomon követhető, ezúttal elsősorban ezzel a korszakkal szeretnék foglalkozni. Az eseménydús vezetői periódusnak egy későbbi dolgozatot szeretnék szentelni.

Az az időszak, amikor Lajtha bekapcsolódott a Zenede életébe, az intézmény egyik legvirágzóbb korszaka volt. Az iskola óriási átalakuláson ment keresztül, majd – igazolva az új irányelvek helyességét – rohamos fejlődésnek indult. Az újjászervezéséről szóló tervezetet Diósy Béla, a Párizsban is tanult és a francia kultúrával szoros kapcsolatot ápoló Haraszi Emil, valamint Kern Aurél, a Zenede ügyvivői írták meg.¹⁵ A tanári kart átalakították, képzettségi szintjét megemelték, a diákoknak pedig kötelezővé tették az elméleti tárgyakat. A zenetanítói képzést szétválasztották felső és középfokra. Azokat, akik a felsőfokú, tehát állami zenetanári oklevelet kívánták elnyerni, továbbra is a Zeneművészeti Főiskola tanterve és tanánya szerint oktatták. Emellett munkás-zeneiskolát létesítettek (itt leginkább fúvós hangszereket lehetett tanulni), valamint Szabad Iskolát a már végzett növendékek részére. A zeneirodalom megismertetésére igen nagy súlyt helyeztek. A zeneszerzés főtanszakot – és ez lényeges Lajtha szempontjából – gyökeresen átszervezték. A tantervet „*a legmodernebb európai iskolák módszerének figyelembevételével, teljesen gyakorlati alapon*”¹⁶ állapították meg. A cél nem kizárólag zeneszerzők, hanem egyúttal karmesterek és korrepetitorok magas szintű kiképzése volt. (Egy későbbi, 1932-es bíboros-prímási rendelet biztosította, hogy a zeneszerzés és az orgona szakon végzettek karnagyi és kántori állást is vállalhassanak a katolikus egyházban.)

---

11 II.10.023/2.IV/3.B.M. számú belügyminisztériumi értesítés Dr. Halász György miniszteri tanácsostól. (Fővárosi Levéltár)

12 Lásd Béki Ernő, a Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete Országos Központja főtítkára beadványát a pénzügyminiszterhez. Iratok, 284.

13 Később az intézmény neve Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskola, majd Szakközépiskola lett, jelenleg Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola és Gimnázium.

14 Lásd Béki Ernő, a Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete Országos Központja főtítkára beadványát a pénzügyminiszterhez. Iratok, 284.

15 Diósy Béla – Haraszi Emil – Kern Aurél: A Nemzeti Zenede újjászervezése. Reformjavaslat az intézet államosítása tárgyában. Budapest: Stephaneum Nyomda, 1919. (A továbbiakban Reformjavaslat.)

16 Reformjavaslat, 8.

Visszatérve a 1910-es évek végi tervezethez, ez hangsúlyozta, hogy a modern művészeteket is tanítani kell, a fejlődés vonalába – úgymond – „bele kell kapcsolni a legújabb láncszemeket is.”¹⁷ A reformerek szemében sok tekintetben a párizsi Schola Cantorumban végzett pedagógiai tevékenység volt a minta. A zenetörténeti tananyag ismertetésénél többek között ezt olvashatjuk: „Két részből álljon a zenetörténet tanítása: a technika, a műfajok elmélete, illetve azok fejlődése, kialakulása (amint azt például a Schola Cantorum-on Vincent d’Indy zeneszerzési előadásában teszi, ami nem egyéb, mint elmélet-történet), azután a zeneirodalom ismertetése, tehát folytonos bemutatások.”¹⁸ Idetartozó apró adat, hogy a Zenede könyvtárában d’Indy többkötetes zeneszerzéstana már 1916-tól megtalálható volt. Az 1918/19-es tanévről az évkönyv ezt írja: „Ebben az esztendőben már a külföldi nagy zeneiskolák, főképp a párizsi Schola Cantorum tantervének figyelembevételével összeállított szigorú tanulmányi rend alapján tanítottunk, melynek jellemzésére ezúttal elég legyen annyi, hogy minden más hazai zeneintézetet megelőzve elsőknek vezettük be a kötelező solfège-tanítást.”¹⁹

Mindez cáfolatként is felfogható arra a vélekedésre, mely szerint csak Lajtha lehetett az, aki a Schola Cantorum szellemiségét a Nemzeti Zenedében meghonosította²⁰. Ő inkább csak erősítette, fenntartotta azt, amit az akkor megújuló intézmény vezetősége amúgy is követni szándékozott. 1920 februárjában a Nemzeti Zenédét miniszteri rendelettel állami kezelésbe vették, elnöki igazgatójául Szendy Árpádot, Lajtha egykori zongoratanárát nevezték ki, akinek később Kern Aurél vette át a helyét. A Schola Cantorumban is oly kiemelten kezelt gregorián ének tradíciójának újraélesztésére illetve a zoltáréneklés népszerűsítésére Egyházi Zeneiskolát és Protestáns Zeneiskolát szerveztek. 1925 őszén elindult a karénekező-iskola is. Addigra már meghonosították a zenetörténeti hangversenyeket: 1922 és 1927 között hat ilyen koncertre került sor, amelyek fogadtatása rendkívül pozitív volt mind a szakemberek, mind a közönség körében.²¹ Többek között Willaert, Palestrina, Lassus, Banchieri, Monteverdi, Schütz, Rameau bizonyos művei itt hangzottak el először (nemegyszer a Schola Cantorum által kiadott kottát és Vincent d’Indy continuo-kidolgozását használták), sőt, gamelán zenét, ókori görög dallamokat, trubadúrénekeket is előadtak. A Zenede mondhatta magáénak Magyarországon az első olyan operabemutatót, amelyben csak növendékek szerepeltek. A fiatal Lajtha tehát tanári munkája első éveiben nemcsak egy jól működő, fejlődő, eredményes intézmény alkalmazásában állt, hanem egyben olyan szellemi közegben dolgozott, amelyet magával rokonnak érezhetett. Aktivitásával szinte berobbant az intézménybe; még a kottatárát is az ő útmutatásával rendszerezték.

---

17 Reformjavaslat, 18.

18 Reformjavaslat, 17.

19 *A Nemzeti Zenedei Alapból állami fennhatóság alatt fenntartott Nemzeti Zenede évkönyve az 1918–1921. évekről.* Összeállította Dr. Haraszi Emil igazgató. Budapest: Nemzeti Zenede, 1921, 10.

20 Lásd Breuer János: *Fejezetek Lajtha Lászlóról.* Budapest: Editio Musica, 1992, 43.

21 A zenetörténeti hangversenyekről részletesen beszéltem „*Históriai hangversenyek*” és „*önképzés igen szép sikerrel*” – *Zenetörténet-oktatás, zenetörténeti hangversenyek és zenetörténeti önképzőkör a Nemzeti Zenede utolsó 30 évében* című előadásomban, a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság IV. tudományos konferenciáján, a budapesti Régi Zeneakadémián, 2005. október 9-én. (Az előadás várhatóan a *Magyar Zene* című zenetudományi folyóiratban jelenik meg.)

Az iratanyagból elég rosszízű történet bontakozik ki arról, hogy a Zenede csillogásának a Zeneakadémia első embere, Hubay Jenő – aki mellesleg maga is zenedei növendék volt – nem örült túlzottan. A dokumentumok szerint része volt abban, hogy a Zenedét az állam visszaadta az egyesület kezelésébe, annak ellenére, hogy a tanári kar testületileg könyörgött Klebelsberg Kunó miniszterhez, ne tegye meg ezt a „végzetes”-nek nevezett lépést. Államérvényes bizonyítványt csak állami iskola adhatott. Ugyan ki akar tanulni ott, ahol ugyanolyan magas a követelmény, mint a másik iskolában, csak éppen nem lehet ugyanolyan bizonyítványt kapni? A növendékek száma csökkent, a Zenede vezetői pedig tucatszámra írták a beadványokat a bizonyítványok ügyében, ismételve, hogy az ország legelső, legrégebb, legnagyobb zenei tanintézete elismeri a (három és fél évtizeddel később alakult) Zeneakadémia fensőbbségét, és nem veszélyezteti annak privilégiumait. Volt olyan memorandum,²² amelyben 16 oldalon keresztül sorakoztak az érvek. A helyzet csak sokára rendeződött, úgy-ahogy. A kérdésben Lajtha is többször felszólalt.

Lajtha tanár úr – aki 1918-ban szerzett állam- és jogtudományi doktorátusának köszönhetően az évkönyvekben mindig Dr. Lajtha Lászlóként szerepel – az első években zeneszerzést, hangszerelést és partitúraolvasást, kamarazenét és karéneket tanított. Később – ezeket részben megtartva – következett a zeneelmélet, zeneesztétika, a magyar zene elmélete, magyar népzene, vonósnégyes, metodika, és zeneirodalomismeret.

1. Lajtha László által tanított tantárgyak a Nemzeti Zenedében, 1919–1944²³

1/a Az egyes tantárgyak tanításának ideje:

Zeneszerzés	25 tanév	1919/21–1943/44
Kamarazene	23 tanév	1919/21–1921/22, 1924/25–1943/44
Akadémiai elmélet / Zeneelmélet	22 tanév	1922/23–1940/41 / 1941/42–1943/44
Zeneesztétika	19 tanév	1924/25–1925/26, 1927/28–1943/44
Hangszerelés és partitúraolvasás	19 tanév	1919/21, 1922/23–1923/24, 1926/27–1940/41
A magyar zene elmélete	16 tanév	1923/24–1938/39
Magyar népzene	5 tanév	1939/40–1943/44
Vonósnégyes	3 tanév	1941/42–1943/44
Karének	3 tanév	1919/21–1921/22
Metodika	1 tanév	1935/36
Zeneirodalomismeret	1 tanév	1940/41

1/b Az egyes tanévekben tanított tantárgyak száma:

1919/21	4 tantárgy
1921/22–22/23	3 tantárgy
1923/24	4 tantárgy
1924/25–26/27	5 tantárgy
1927/28–34/35	6 tantárgy
1935/36	7 tantárgy
1936/37–39/40	6 tantárgy
1940/41	7 tantárgy
1941/42–43/44	6 tantárgy

²² Államérvényes bizonyítvány tárgyában beadott memorandum Klebelsberg Kunó miniszterhez, szerkesztette Melly Béla, a Zenede alelnöke, 1928. február 24. (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kutatókönyvtára)

²³ A hangszerelést és partitúraolvasást mindig egy tárgynak tekintjük. Az 1919/20-as és az 1920/21-es tan évekről csak az 1918/21-es összevont évkönyvből lehet tájékozódni.

Az 1/a táblázatából leolvasható, hogy az egyes tárgyakat mely tanévekben oktatta, az 1/b táblázat pedig azt mutatja meg, hogy kezdetben három-négy tárgyat, az 1927/28-as tanévből kezdve pedig már jellemzően hat-hetet tanított egyszerre.²⁴ Ennyi tantárgyhoz meglehetősen nagy óraszám szükséges volt. Egy kézzel írt lista szerint – amelyen ugyan nincsen dátum, de a tanári névsorból következtethetően az 1943/44-es tanévről készült – Lajtha neve mellett összesen 84 hallgató és heti 17 tanóra van feltüntetve. Ha pusztán mennyiségi tényezőről lenne szó, ezek a számok már akkor is azt mutatnák, hogy a mester idejének, energiájának, szellemi kapacitásának jelentős részét foglalta le a zenedei munka.

Lajtha tehát hosszabb-rövidebb ideig összesen 11 tantárgyat oktatott. Azt hogy pontosan kik és mikor jártak hozzá, az évkönyvekből csak a zeneszerzés tárgy esetében lehet megállapítani. Az alábbi listát (2/a) 25 esztendő kimutatásai alapján állítottam össze. A 125 névből sok az ismerős, például a ma Arányi előnévvel ismert Aschner György, Fajth Tibor, Ferencsik János, Fráter Gedeon, Keleti Márton, Kertész Ottó, Kórodi András, Róna Frigyes, Soltész Lajos, Vasadi Balogh Lajos és még sorolhatnánk.

2. Lajtha tanítványai és tanártársai a zeneszerzés szakon, 1919–1944

2/a Lajtha zeneszerzés-tanítványai, 1919–1944 (125 fő):

(Rövidítések: ak. = akadémiai évfolyam; elők. = előkészítő; kim. = kimaradt;²⁵ k. sz. t. = katonai szolgálatot teljesített; n.v. = nem vizsgázott; p. t. = pótvizsgát tehet)

Andrássy Gyula ak. elők. (1929/30)

Aschner György II. ak. (1943/44)

Baitz Elemér ak. elők. (1923/24)

Balla Zsuzsanna II. elők. (1940/41)

Bartakovics László II. elők. (1938/39, p. t. és 1940/41, n. v.), I. ak. (1939/40, n. v.)

Beck László I–II. elők. (1941/42–1942/43)

Behár György II. ak. (1942/43)

Bélaváry Mihály II. ak. (1943/44)

Benedek Zoltán I. ak. (1922/23)

Berger Tibor Ervin I. elők. (1941/42)

Bertha István I–II. ak. (1936/37–1937/38)

Bingerth Iván I. elők. (1939/40)

Bodor Lujza I–IV. ak. (1924/25–1927/28)

Bogdanovics Vera ak. elők. (1931/32), I. ak. (1932/33 és 1934/35), II. ak. (1935/36)

Bornemisza Mihály ak. elők. (31/32), I–IV. ak. (1932/33–1935/36)

Bretz Márton ak. elők. (1927/28)

Buchmann Nándor I. ak. (1922/23, kim.)

Calligáris Ferencz III. ak. (1922/23)

Csáky Nándor I–II. elők. (1939/40–1940/41), I–III. ak. (1941/42–43/44)

---

²⁴ Ha egy tantárgy egy tanéven keresztül történő tanítását egy egységnek tekintjük, akkor Lajtha már 1944-ig 137 egységet teljesített, amelyhez még hozzáadhatjuk az 1945 utáni munkát is. Bizonyosan tudható, hogy az 1948/49-es utolsó tanévben még mindig tanított zeneszerzést, kamarazenét, magyar népzénet, zeneirodalomismeretet és zeneesztétikát.

²⁵ A kimaradást, elmaradt vizsgát stb. általában csak akkor jelzem, ha enélkül az adatok értelmezhetetlenek vagy félrevezetőek lennének.

Dégen Rezső ak. elők. (1925/26)
Déry Pál I–II. elők. (1941/42–1942/43)
Deutsch István ak. elők. (1925/26), I. ak. (26/27) II. ak. 1927/28 és 28/29), III. ak.(1929/30)
Deutsch Lenke I–IV. ak. (1923/24–1926/27)
Fajth Tibor / Dr. Fajth Tibor ak. elők. (1929/30), III–IV. ak. (1932/33–1933/34)
Faragó József ak. elők. (1927/28), I–IV. ak (1928/29–1931/32)
Farbinger István I–II. elők. (1939/40–1940/41), I. ak. (1941/42 és 1942/43)
Fehér Adorján ak. elők. (1929/30)
Fejes Ferenc I. elők. (1941/42), ? (1942/43, k. sz. t.)
Ferencsik János I. ak. (1922/23)
Fischer Frigyes IV. ak. (1939/40)
Forbáth Lujza ak. elők. (1927/28)
Fráter Gedeon I–IV. ak (1936/37–1939/40)
Friedmann Ferenc ak. elők. (1929/30), I–III. ak. (1930/31–1932/33)
Frigyes Andor II. ak. (1942/43)
Fukasz Jenő I–II. ak. (1920/21? –1921/22)
Gál Ernő ak. elők. (1933/34), I. ak. (1934/35)
Gáspár László II. elők. (1938/39), I–III ak. (1939/40–1941/42), ? (1942/43, k. sz. t.)
Grossman Richard ak. elők. (1927/28)
Grosz Róbert II. elők. (1942/43)
Grovald Ernő ak. elők. (1927/28), I–II. ak. (1928/29–1929/30)
Gubicza Klára ak. elők. (1927/28), I. ak. (1928/29)
Guttmann Arthur I. elők. (1941/42)
Gyermelyi Ferenc IV. ak. (1933/34)
Haasz Dénes I–II. ak. (1941/42–1942/43)
Dr. Halmy Ferenc I. ak. (1939/40)
Dr. Hansen Jánosné II. ak. (1943/44)
Hazslinszky Tibor / Dr. Hazslinszky Tibor ak. elők. (1931/32 és 1933/34), I. ak. (1932/33, kim. és 1934/35), II. ak. (1935/36)
Heisler Ferenc ak. elők. (1933/34), I–III. ak. (1934/35–1936/37)
Herczog György / Dr. Herzog György II–IV. ak. (1929/30–1931/32)
Hetyei / Hetyey Gábor ak. elők. (1933/34), I. ak. (1934/35 és 1936/37), II. ak. (1935/36, p. t.), ? (1937/38, n.v.)
Isoz István ak. elők. (1927/28), I–IV. ak. (1928/29–1931/32)
Ivanics Gyula I. ak. (1921/22)
Jeney András I. ak. (1922/23)
Jovancsevics Péter ak. elők (1935/36)
K. Nagyolaszi Anna I. elők. (1937/38)
Kálmánchey Zoltán I. ak. (1941/42), II. ak. (1942/43, k.sz.t.)
Karly Gyula / Dr. Karly Gyula ak. elők. (1923/24), I–IV. ak. (1924/25–1927/28)
Keleti Márton I. ak. (1922/23)
Kemény Endre II. elők. (1942/43)
Kenderessy Béla ak. elők. (1929/30), I. ak. (1930/31)
Kenessey Jenő ak. elők. (1923/24)
Kertész Ottó I. elők. (1941/42)

Kiss György I. ak. (1924/25)
Klein Tibor ak. elők. (1933/34), I–III. ak. (1934/35–1936/37)
Kórodi András II–III. ak. (1942/43–1943/44)
Kovács Sándor II. elők. (1940/41), I–II. ak. (1941/42–1942/43)
Kramer Miklós I–II. elők. (1941/42–1942/43)
Krausz Tivadar ak. elők. (1929/30)
Kubinyi Sándorné / Dr. Kubinyi Sándorné II. elők. (1938/39), I–IV. ak. (1939/40–1942/43)
Lázár László / Dr. Lázár László I–II. elők. (1937/38–1938/39), I–II. ak. (1939/40–1940/41)
Lénárt György ak. elők. (1929/30)
Liebner János I–II. ak. (1941/42–1942/43)
Lukács Gábor II. ak. (1933/34)
Lutter Béla ak. elők. (1925/26)
Markóczy Miklós I. ak. (1922/23)
Mayer János György I. elők. (1941/42)
Mészáros János I. ak. (1922/23 és 1923/24)
Michl József I. elők. (1941/42, k. sz. t.)
Móczár Gyula ak. elők. (1923/24), I–IV. ak. (1924/25–1927/28)
Montag Vilmos II–IV. ak. (1937/38–1939/40)
Mózes Ilona ak. elők. (1935–36), I. ak. (1936/37)
Ifj. Müller Antal ak. elők. (1923/24)
Nagy László I. ak. (1922/23)
Nagy Ödön I. ak. (1921/22)
Nagy Sándor ak. elők. (1923/24)
Nagy Sándor ak. elők. (1933/34), I–III. ak. (1934/35–1936/37)
Papp Román I. ak. (1926/27)
Pécsi István ak. elők. (1935/36), I–IV. ak. (1936/37–1939/40)
Pogány Mária ak. elők. (1925/26), I. ak. (1926/27), IV. ak. (1927/28)
Polgár Tibor I. ak. (1922/23)
Pollák János ak. elők. (1929/30)
Ponyetzký Antal ak. elők. (1929/30), I–II. ak. (1930/31–1931/32)
Rákosi / Rákosy Géza ak. elők. (1929/30), I–IV. ak. (1930/31–1933/34)
Róna Frigyes II. ak. (1943/44)
Rosenfeld Pál I. ak. (1920/21?), II. ak. (1921/22), III. ak. (1922/23 és 23/24), IV. ak. (1924/25)
Róth László II. elők. (1940/41), I. ak. (1941/42), II. ak. (1943/44)
Römer Géza ak. elők. (1929/30), I. ak. 1930/31)
Ruszinkó Nándor II. ak. (1943/44)
S. Braun Pál I. ak. (1928/29)
Sachs Imre ak. elők. (1925/26), I–III. ak. (1926/27–1928/29)
Schirger Géza I. ak. (1922/23)
Schmiedek Oszkár III. ak. (1943/44)
Schréter Kálmán ak. elők. (1933/34), I–IV. ak. (1934/35–1937/38)
Schultz Zoltán II. ak. (1942/43, k. sz. t.)
Schwartz Ervin III. ak. (1942/43)
Dr. Soltész Lajos II. ak. (1942/43, n. v. és 1943/44, k. sz. t.)

Sugár Jenő I. ak. (1926/27)
Szántó György Antal II. ak. (1943/44)
Székelyhídi Andor I. ak. (1936/37, kim.) II. elök. (1940/41), I. ak. (1941/42 és 1942/43, n. v.)
Szemere György I–II. elök. (1939/40–1940/41), I. ak. (1941/42 és 1942/43), II. ak. (1943/44)
Szomoru Árpád Ernő I–II. elök. (1941/42–1942/43)
Szőke Márta I. elök. (1941/42)
Szőnyi Péter II. elök. (1942/43, k. sz. t.)
Tarnóczy Tamás II. elök. (1940/41)
Tóth János ak. elök. (1931/32), I–II. ak. (1926/27–1927/28)
Tóth Zoltán I–IV. ak. (1936/37–1939/40)
Vasadi Balogh Lajos II. elök. (1938/39), I–IV. ak. (1939/40–1942/43)
Virány László I. ak. (1922/23)
Waller István ak. elök. (1933/34), I–IV. ak. (1934/35–1937/38)
Weltner István II. elök. (1942/43)
Ifj. Wiesenberger Antal I. ak. (1928/29)
Winkler Lajos I. ak. (1922/23 és 1923/24)
Wohl László ak. elök. (1933/34)
Wolf István ak. elök. (1925/26)
Wollner Béla II. ak. (1943/44, k. sz. t.)

2/b Lajtha zeneszerzés-tanártársai, 1919–1944:

<i>Hammerschlag János</i>	1919/20–1942/43	1919 szeptemberétől tanított a Zenedében, 1943. január 1-jén nyugdíjazták (az 1945/46-os tanévtől ismét megbízást kapott)
<i>Viski János</i>	1940/41–1941/42	1940 novemberétől tanított a Zenedében
<i>Lisznyai Szabó Gábor</i>	1942/43–1943/44	1942 szeptemberétől tanított a Zenedében
<i>Szervánszky Endre</i>	1942/43–1943/44	1942 szeptemberétől tanított a Zenedében

A 2/b táblázat azt mutatja be, hogy mikor ki volt Lajtha tanártársa a zeneszerzés szakon a most közelebről vizsgált időszakban. Viski János, Lisznyai Szabó Gábor és Szervánszky Endre csak néhány évig dolgozott vele, viszont a már korábban is említett Hammerschlag János és Lajtha között különlegesen mély szellemi-művészi kapcsolat alakult ki a közösen eltöltött évtizedek alatt. A két kolléga már zeneakadémiai tanulmányait is egyidőben végezte. Hammerschlag 1919 szeptemberében, vagyis Lajthánál bő fél évvel később került a Zenedébe, és több azonos tárgyat tanítottak, például zeneszerzést és kamarazenét. Az orgonaművészként és karnagyként, jelesül a Motett és Madrigál Társulat vezetőjeként igen elismert Hammerschlag, akinek nevéhez magas színvonalú zenetörténet-kurzusok valamint számos középkori, reneszánsz és barokk kompozíció magyarországi bemutatása fűződik, a legteljesebb összhangban dolgozott együtt Lajthával. Metódusuk zenetörténeti megalapozottsága, a régi stílusokhoz, a régi hangszerekhez való vonzódásuk is azonos volt. Több növendék hol egyiküknél, hol másikuknál végezte a zeneszerzést. Hammerschlagot 1943. január 1-jén kényszernyugdíjazták, ám az 1945/46-os tanévben állását visszakapta, és Lajtha helyett, majd a főigazgató Lajtha mellett igazgatóként is működött.

(Folytatása következik)